B. N. C
FIRENZE
1006
39

1006. 39

Digitized by Google

1806
39

Ad Franciſcum Sparauerium, plus æquo in Thomam Mazzam excandeſcentem.

PARÆNESIS.

QVouſque tandem, Franciſce Sparauerie, exuta feritate ad humanitatem redibis? Nunquámnè conuicijs, & iniurijs finem impones, quibus inſontem hominem, te qui nunquam læſerat, non laceſsiuerat, ſed nec modo vllo prouocauerat, ſemper dilaceraturus inſectari inſtituiſti? Non ne ſatis tibi fuerat, pro indulto tuæ dicacitatis, me impetiuiſſe ſemel? Non ne plus ſatis, etiam pro explendo tuo in me furore, repetitis ijſdem, quæ prius, & adauctis quamplurimis alijs conuiciationibus, in me itidem fuiſſe debaccatum? Et cur tertiò, & ſuper alijs, citráque omnem rationem, & honeſtatem aſperrimè, teterrimè, effrenatiſsimè arripuiſti me, tuis accipitrinis vnguibus diſcerpendum?

Te ipſum aduoco Iudicem ſi iurè, vel iniuriè feciſti, dummodò tamen a turbidis affectionibus mentem dinubiles, quo ſincerè inſpicias, vt rectè dijudices. Quis noſtrum de iniuria, de procacitate, de malignitate, denique de impoſturis, & falſitatibus condemnari mereatur tuum eſto iudicium, à te proferatur ſententia. Ego cum ſcripſi Apologiam pro Annio nunquid te læſi, qui nec cogitatu quidem te, quem nondum ſciebam an eſſes, nominaueram in ipſa? Tu verò, tanquam ſi cauſa tota tua eſſet, in me furibundè inuectus, quantis obtrectationibus, qualibus ſcommatibus, quibus contumelijs, quibuſue iniurijs, vſque ad criminationem, per impoſturas, me obruiſti? At ego ſic malè actus, factus nihilominus: *Sicut homo non habens in ore ſuo redargutionem*, indolebam quidem cum amicis,

1872

1806. 39

querulis vocibus, hoc immeritum infortunium meum, vti cum gemit in *caucrna maceriæ* timidula columba ab Acipitre inſequta. At nondum confugeram ad calamum, pendens diù, an diſsimulare ſatius, an vindicare.

Interim vindicauit, ac defendit me ſilentem, non rogatus, non inuocatus, Teſtis mihi Deus, Macedus, ille, quem tu irriſoriè appellas: Cimbalum Mundi, cuius tamen ſonitus multorum aures tinnire facit. Beneficium iſtud á præclariſsimo Viro mihi certè non innotuit, niſi ex delatione Amici, tunc, & modò Patauij degentis, qui viderat, monſtrante Auctore, gratiſsimum opuſculum. Huius certiſsimę veritatis id ſit inditium quod cum officium tale à nullo ſperarem, ego interim, concedens amicorum hortamentis, memet, Marte proprio, meaque Minerua, vtcunque per calamum defendere ſtatueram, atque incœperam. Hoc dixi quatenus inuerterem impactam mihi per te calumniam, quod prece, ac pretio conduxerim Macedum eundem ſubſidiarium meum.

Proceſsit igitur Macedus, continuit Mazza. Tu verò iſtum, qui tolerando tacebat, incenſior, atque ferocior, tanquam ſi ipſe te inſtimulaſſet, repetitis, ac ampliatis iniurijs inuaſiſti; illo fere dimiſſo, qui te accerbiore ſtylo, quam & ego voluiſſem, irritauerat, ac quodammodo cierat ad conflictum. Quis hæc attendens non dicet te ab aliquo Genio malo in Mazzam ſolum, vti quondam Saulum in Dauidem incitatum?

Peruenerat ad manus meas feralis liber, quem ob ſcriptum Macedi condideras; lego titulum: *Caſtigationes Apologiæ Mazzæ*. Hui, inquam, recrudeſcit in me Maſtiga meus, flagrum repetit horriſonum, vt me iteratò caſtiget; & quā ob nouam meam culpā? quid feci, quid commiſi in illū, ob quod tā pertinaciter ipſius vnguibus dilacerari meruerim? Et, quāquam ex ſuperbo iſto, tetricoque lemmate commotus, procedebam tamen lectitando condemnationem meam; cumque perueniſſem vbi tu, tanquam excuſans iniquum factum tui Elenchi; quem ad Apologiam Annianam apponi conceſſeras, dicebas te illū non animo propalandi, *ſed ſoli tibi*, & Muſis, *ex quodam impetu* nondū cohibito confeciſſe, *quo remiſſo, ſuppreſſurus, & coerciturus eras*; ſenſi tunc in me deferueſcere incenſam indignationem, & commotione ſedata, ſtatuebam

In prolog. 1.

haue

hanc tuam qualem qualem excuſationem pro ſatisfactione mea ſuſcipere. At cum pergo excurrere librum, & offendo ad ſecundum Prologomena, præluſionem ſcilicet tuarum in me inuectiuarum, proprinm titulum! *Ad Thomam Mazzam*: Ad me? En quod dixi: iſte homo me poſuit ſignum ad Sagittam, vt me transfodiat; reuaginat gladium, quo iterum me iugulet; rurſum furit, rurſum ferit, meumque impetit caput, quã ob cauſam? Nimirũ quia primam nõ repuli incurſionẽ quia primas non propulſaui iniurias? Idcircò quia ſuſtinui, quia non repercuſsi, quia me non commoui, me denuò verberare, & conficere conſtituit? Ergo patientia, manſuetudo, diſsimulatio ad ipſius exiſtimationẽ, eſt culpa aſperrimis maſtigationibus caſtiganda? Quid igitur faciam, ſi & cum ſuffero vapulo, & cum taceo plector? Loquar itaque aliquando ne ſemper ſilentium meum, & tolerantia mea mihi imputetur ad crimen. En cauſa reaſſumendi intermiſſum calamum, & libellum defenſionis meæ, ad huc ſecretum penes me, & in ſcriniolo meo latitantem, complendi, & euulgandi.

Tu me renuentem impuliſti, Domine, repetitis in ſecundis ſcriptis tuis, vituperationibus meis. Acriter eas propulſaui, non diffiteor, at tu id me agere tuo exemplo docuiſti. Tu præiuiſti, ego ſecutus ſum; per tua veſtigia inceſsi; Te doctorem ſum imitatus diſcipulus; denique paria pro paribus ad talionatum repoſui. Memineris tuam eſſe ſententiam, quam etiam Quintiliani auctoritate niſus es fulcire: *Licere, ob patrocinium, conuiciandi aliquandò*. Ergò tibi licuit tertiò, in me contumeliarum omnigenarum agmine impulſo, ad offenſionem conuiciari, & mihi nec ſemel ob patrociniũ meæ famæ decuit reconuiciari? Elenc. 2.

Verumtamen & ſi hoc iuſtè, ob cauſam, me feciſſe profitear, doleo tamen, & facti pœnitet, & non feciſſe vellem, ob ſcandalum, quod vereor me iutuliſſe minus perfectis, & à religioſæ manſuetudinis profeſſore clementiora ſperantibus. Eo etiam doleo, quod te vltra quam optaſſem conturbauerim. Hinc perpendeas licet, quam diuerſæ ſint in nobis ad inuicem affectiones. Tu de vituperationibus, quas in me bis, & iterum regeſsiſti delectaris, & complaces, teque ſolum pœnitere deieras, quod me ſemel laudaueris, laudatione, quam nolim; aſt ego, quod te verè, ac ſincerè lauda-

 nerim

uerim pluries, & gaudeo, & confirmo, conuiciorum tantummodò, quæ ægrè, ac fermè coactus tibi rependi, nunc pœnitens, & pro ſalute mea non feciſſe peropto.

Perpende quoque quam diſpari via tu, & ego mutuis in conuicijs inceſſerimus. Ego ſemper reuerenter, & cautè, ne te traducerem, proceſsi; tuum vbique nomen ſubticendo, ac tantum ſub efficta Ibidis appellatione notaui; quatenus qui ſis non innoteſceceris, niſi illis, quibus tu Elencum tuum, meam ſcilicet flagellationem, propalaſti; à quibus nullum tuæ famæ periculum erat pertimeſcendum; nam te qualis ſis probè iam ſciunt. Ab exteris autem, & ab ijs, qui quod in me ſcripſeris penitus ignorant, quid detrimenti exiſtimationi tuæ potuerit obuenire ego non video, & eo maximè quod credam adiudicari poſſe, vt quemadmodum nomen, ita perſonam opponentem affinxerim, quò poſſem dilucidius aſſerta mea in Apologia explicare, atque ſolidius confirmare. Tu verò, heù quam ſemper pertinaciter inſiſtiſti, in tribus tuis, quos aduerſus me infercijſti libellis infamatorijs, me vbique diffamare, & dedecorare? Tu in illis, & proprium, & gentile nomen meum aperuiſti, & tanquam hoc non ſufficeret tuæ, qua exæſtuabas, libidini me traducendi, addieciſti & titulos, & gradus, & officia, & quidquid me poterat ſignantius declarare; nil veritus, quod non vni ego Ciuitati, ſicut tu ſoli Patriæ, ſed plurimis Italiæ vrbibus, quas vel incolui, vel peragraui, ſim cognitus non obſcurè.

At præcipuè non officiat tuę conſcientię, admoneo, poſtremum hoc, ſi tamen poſtremum, ſed certè tertium, ac teterrimum ſcriptum tuum, præ cęteris onuſtum improperijs, de me excogitatis, quod in me pleno furore, ac atramento prorſus acheronteo, ſcripſiſti; cuius & plurima exemplaria ſtudiosè hùc Genuam tranſmiſiſti, quo copia maior, vbi ego inhabito, quam alibi, tuarum diuitiarum, quæ ſint dehoneſtamenta mei, habeatur. Verum quid hoc molimine obtinere ſperaſti? Nempè vt me in hac Regia Ciuitate, vbi ſacro Religionis Magiſtratu fungor, contemptibilem, ſeù etiam flagitioſum ſuaderes; atque bonæ exiſtimationis, qua apud Ciues beneuolos fruor, me expoliares? At ſcito votum hoc tuum minimè conſecuturum optatum; nam prudentiſsimi, & æquiſsimi Genuenſes, norunt, ac volunt,

ſunt, non ex alienis relatis, præcipuè maledicis, & conuicioſis, ſed ex ſcientia, & conſcientia propria iudicare de moribus. Non itaque maledicta tua, ſed benefacta mea, & Genuæ, & vbicunque degero, me qualis ſim effigiabunt. Timendum quinimò tibi erat, ne malam famam ex famoſo libello tuo tibimet adſciſceres, qui in eo tam rabidè, & effrenatè alios infamare exarſiſti. Quis enim eum legens non percipiet ſtatim te Virum eſſe rixoſum, & ad iniurias inſtitutiſſimum? *Loquela tua manifeſtum te facit*. In te igitur reuerſus ſis, oro, aliquando tibi ipſi vtilis, propriæ famæ conſulendo, nec ſis ſemper alijs infeſtus, & pernicioſus.

Quamuis, vt dicam quod res eſt, nuſquam, nec vnquam vtilior mihi fuiſti, quam nunc in hac, ſuper cæteris iam lucubratis, infenſiſſima inſultatione tua. Etenim cum peroptarem irrequietè ſauciatæ, ob contritionem, conſcientiæ meæ mederi, quæ me aſſiduis ſuis latratibus excitabat, atque monebat euertere ſcandalum, quod nimium intemperanti meo aucupio intuleram Mundo; orabam ex corde pientiſſimum Dominum, vt volenti mihi, ac enitenti, alicuius occaſionis opportunitatem largiretur, qua poſſem emendare calamo meliore, quod deteriore peccaueram. En obtinui, permiſſione ſua, & commiſſione tua, quod meo erat in voto, nempè vt tu amarulentius reſcriberes in me, quo & benignius reſcribendo ad te: quatenus. *In ſpiritu lenitatis te ſaluum faciam*, cum *in ſpiritu vehementi non potuerim conterere naues Tharſis*: & tibi quo velle decet, & mihi quo poſſum, & Mundo quò licet, & Deo quò debeo ſatisfaciam. Id quoque boni ex hac iterata prouocatione tua mihi non cogitanti obueniſſe perſentio, quod ex induſtria conquiſiuerat ſibi Thebanus Crates, qui vt ſe ipſum exerceret ad perferenda conuicia, conuicijs ſcorta inſequebatur, irritans ad conuiciandum. Ita & ego ab vrgentiſſimis conuicijs tuis ad perferenda impoſterum, quæuis, maledicta me roboratum conſtitui. Ego equidem pepigi fœdus cum patientia mea ne amodò ſuccenſeam ad corruſcationem *fulgurantis aſtæ tuæ*, linguę ſcilicet à feruore nimię iracundiæ commotę. Tu dixiſti de me quod *homo ſim acerrimæ bilis, & cui non facilè mota ſedatur*; & tamen ſemel tantum incenſa in te bilis mea; & heu quantis, & quam vrentibus iniuriarum tuarum inflatibus excitata; ſtatim vnius mei defenſorij libelli

Eccl. 45. A.Gal. 6. Pſal 47.

Prolog. in Caſtig.

li exhalatione euaporata deferbuit, penituſque extincta eſt; tua verò, & à nullo præter quam à ſeſe concitata, etiamſi tertiò, latiſſimis caminis, expirata, adhuc ebullit, adhuc fremit, detonat, fulminat, comburit.

Denique vt manſuetudinem, quam tuæ feritati, hic me deuouiſſe poteſtatum audiſti, tuo de me comprobes experimento, etiam cum tecum congredior: ſi forte detur vt hac victima lenitudinis placetur aſperitas, tuuſque furor compeſcatur; volens, & ad poſtremas obiectelas tuas, quas infinitis propè exprobrationibus, & contumelijs intermixtas in tuis nuperis papyraceis euulgaſti; quo omne fomentum diſceptationibus, & conuiciationibus ſubducatur; ità ſobriè, pacatòque reſpondebo, vt nihil de iniurioſis verbis tuis, tamquam ſi nuſquam eſſent, attingendo, oppoſitiones tantummodò, à te recoctas, diluam, tibique in obſequium veritatis ſatisfaciam.

Ergo incipis me ornare ſolitis decoramentis tuis à temeri-
Pag. 3 tate, prçconizans me *hominem notiſſimæ temeritatis*. Vndè me noſcis, vndè me facis? nimirũ quia auſus ſum Anniũ vindicare ab impactis ſibi *per tot egregios Scriptores* calumnijs planatus? At num hoc auſus ſine auctoritate, & exemplo plurimorum
Pag. 9 itidem Scriptorum, quorum rece nſui plures? Hos tu *literiones appellas*. Qua modeſtia? Verum credo me temerarium, quia non timui tecum congredi, tamquam Therſites conflictaturus cum Achille. Quæſo parce, ignoſce, hanc mihi noxam remitte, cedo nunc, & concedo palmam, tu ſume anadema.

Inde mihi imputas ad opprobrium quod non niſi per multum temporis, ſcilicet *ſeptem menſium*, à delatione tui libri e Germania Veronam, euulgauerim meum. Tanquam ſi & ego degerem Veronæ; vel ſtatim mihi fuerit tranſmiſſus Genuæ commoranti; quod debuerim incunctanter calamum arripere, & ſcribere; quod poſſit volumen quadraginta foliorum vno die, & condi, & cudi; quod ego feriatus ab nullo alio negotio diſtinear; & denique quod debuerit illicò e prelo reuolaſſe Veronam. At quid ſi tuum hoc tibi remitto telum, qui a publicatione mei libri, vltra ſeptem menſes etiam otians in Villa, diſtuliſti molitionem tui opuſculi trium foliorum, emiſſi prid. Kal. Decemb. anni elapſi? Pueriles, & futiliſſimæ ſunt huiuſmodi obiurgationes.

Hinc

Hinc excurris ad comparationem ſatis lepidam, ſed illepidè adaptatam; facis enim me ſimilem Aiaci furenti, vt quemadmodum ipſe, pro Viris, porcos impetijt, ac concidit; ſic & ego ex amentia, & furore, putans impetere tuas ſententias, quas nec me percepiſſe contendis, cum brutis opinionibus meis ſim digladiatus. Ego minimè meas opiniones, quas imò propugnaui, adorſus ſum, ſicut nec Aiax idem in res ſuas irrupit, Iuuenale relatore. Pag. eadem.

Inſanus quid enim Aiax Horat.
Fecit cum ſtrauit ferro pecus? Abſtinuit vim ſum. 2.
Vxore, & agnato, mala multa precatus Atridis. Sat. 3.

Ego ſanè in tuas obiectiones ſolum inſilij, haſque contriui; num tu eas gregi porcorum comparare pergis? Tibi arbitrium. Quid ſi pro hac tua aſymbola comparatione aliam ego ſimiliorem reponam? Quid ſi te aſſimilauero Cynico Crati, qui à Stilpone altero Philoſopho, ſed honeſtiore, interrogatus ſuper nonnullis theſibus, ſcis quo ore, quaque voce ei reſponderit? Ergo ſi dicerem de te, quod tu quoque ad meas propoſitiones, pro reſpōſionibus ratione dictatis, vt plurimum fœda, obſcenaq; verba effutis, non ne verius? Huiuſmodi illa ſunt, & tua: *Firmatas inguinibus res*; & iterum, cum me *Operculū latrinæ* appellas. Ah, te non puduit Virū talem tales obſcenitates, & fœditates crepitare? Animaduertiſſes ſaltem, per hæc, tibi nomen Ibidis, quod tantò diſplicuit, confirmari, qui ſtercora tanta detrudis. Caſtig. prolego 2. pag. 26.

Ergo te dixi Ibim, de nomine imitatus Ouidium, ſicut & ipſe Callimacum, qui tali nomine ad buclandos ſuos obtrectatores abuſi ſunt. Hos igitur, & ad rem, imitatus, imponit? cum dicis á me *impropriè vſurpatum*. Sic & Pictorē afficis, quia Nilum Ægypti fluuium delineauit in Emblemate; hoc fecit conſulto, quia Ibis auis eſt Ægyptia, & propria, Herodoto teſte. Voluiſſes Atheſim ad denotandam Veronam tuam? At pepercit inſculptor prudens Nobiliſsimæ Ciuitati. pag. eadē.

Porrò quod liber meus *non niſi barbarum ſonet, affectatū reddat, ac ruditū emittat, eo quia latinè neſciam*, ſimq; prorſus analphabetus, alterius ſit iudicium. Amarem ruditus potius, quam latratus ſtrepuiſſet; quia tali ſonitu, nec in te tantā bilem excitaſſet. Si petulantiā tecum certare inſtitui, certè victus abſcedo, tu nimium hac virtute, quam heroicam me exiſtimare affingis, polles, & præcellis. Viciſti, tibi tuam *Strongylam*. Pag. 4.

gylam. De ſenſu, quo tu Elenchum vſurpaſti, non contendo; illum retuli, quem de tua miſantropia ſuſpicatus fueram; ſi oberraui, & nunc ignoſce.

Hinc pergis ad conuicium, nec ſine conuicijs, in quo multa inuoluis, vt te exoluas ab errore, quem in te deprehendi, vtpotè qui velis Chriſtianis licitum eſſe conuicium;

Pag. 4. vndè & pro tuo ſenſu aggeras nonnullas ex Euangelio ſententias, imò e Chriſto conuicia in Scribas, in Phariſeos, in Hebræos alios vibrata. Ego ſecus & dixi, & confirmo non licere; nec mihi deficit ſuffragium ex doctrina Chriſti Præ-

Matt. 5. ceptoris; etenim ab eius ore audio pronunciari: *Qui dixerit Fratri ſuo fatue, reus erit gehennæ ignis; qui autem dixerit racha, reus erit concilio*.

Pag. 4. An putas reum eſſe condemnationis æternæ, qui leuiora iſta conuitia dixerit in proximum ſuum, & dignum abſolutionis, & laudis, qui dixerit *blaſphemum, impudentem, temerarium*, & grauiores huiuſmodi contumelias? Porrò *intruſi Chriſtianos Scriptores*, & Chriſtum ipſum, quo aptè, & ſolidè detruderem erroneam opinionem tuam de licito Chriſticolis conuicio. At queſò quid aliud conuiciũ ha-

D. Tho. 2.2.q.72 art. primo betur, quam *iniuria dehoneſtationis alteri illata per verba*? Ergò tu iuris Doctor, & Aſtreæ Satelles non dubitabis decernere licitum eſſe quandoque iniurias alteri inferre? Nec ſecus factu, quam doctrinâ, inſtituit Chriſtus, Aſſertor, & Dominus noſter; nã cum Scribas, & cęteros vocauit Hypocritas, duces cęcorũ, ſtultos, &c. neminem ſignanter eſt conuiciatus in indiuiduo, quod non licet, nec debet, ſed in vniuerſo reprę-hendit, quod licet, & debet ab eo, cui incumbit, ratione diſciplinę, alios corripere, vti audiuimus Sacros Declamatores, e ſuggeſtu.

Pag. 5. Minimè *deſpexi, tanquam vulgarem*, illam Euripidis regulam, quam tu, & ego proprijs ipſius verbis retulimus, quia nunquam vulgarem eam dixi, vt mea legenti ſit patens. Dixi quidem te non eam ſeruaſſe erga me, qui tam immoderatè, & exaſperatè, neq; pro veritate, tot captioſa verba profudiſti.

Quem riſum illâ tua propria interectione, ſeù vt tu ma-uis *naturali tuo ſono Phui*, expreſſeris, nec ego expreſsi, nec

Pag. 5. vllum diſcreui; impingis igitur tu mihi cum dicis me tibi impegiſſe *effuſiſſimum, qualis Democriti*. Ad illud de aſteriſmo: iurares tu ex conſcientia me ibi voluiſſe fatalem neceſsitatem ſyderibus concedere, eo quia dixerim Annium aſtro ſub in-

felici

felici ad ſtudia litterarũ exortum? Ergo nõ tibi reddidit certiorem ſinceritatẽ meã quòd legeris in illa aucupatione: *Fuiſſeque ſydera conſcia, ſiuè prænuncia, vt minus impiè loquamur, fatalis infortunij, vt Paganorum Poetarum eſt ſenſus, & phraſis, quod erant perpeſſura Anniana ſcripta?*

Hic, intermiſſis, tanquam per inducias, obiectat iunculis, excurris totus furens in iniurias, repetendo quæ dixeras in primis ſcriptis, eademque confirmando, & alijs plurimis, hiſque aſperioribus inaugendo. Sit mihi, vellem, pro inducijs pax perpetua, nè vltrà tecum habeam diſceptare, qui nimium ferox, feraxque contumeliarum non ſinis literarios conflictus eſſe incruentos. Calumnioſis igitur dehoneſtamentis, quæ prouocant, irritantque ad inconceſſa, quibus me vituperare auiſti, nihil pro exoneratione reſpondebo, certus quia apud eos qui me nouerint, defendent mores, actuſque mei. Et ſim etiam vindictæ auidior, ſat vindicabunt, ſcio, ipſæ paginæ tuæ, quæ me inſimulant, eo prorſus modo, quo Diogenes ille Cynicorum mordaciſſimus ſe de impactis ſibi a quibuſdã petulantioribus iuuenibus contumelijs, & plagis vindicauit, nomina ſiquidẽ eorũ deſcripta circũferebat, talique pacto illis vices contumeliarum rependebat. Sic & ego, cum tu me plagis tantis tuæ linguæ, & pennæ contuduſti, pro pœna tua, & vindicta mea, nil aliud exigo, niſi vt pluribus ſcripta tua oſtendas, certuſte ſic vices contumeliarum reportaturum. Itaque nihil immorando circa conuicioſa verba, propero ad obiecta reliqua, quæ mox reſumis; & recurrit diſceptatio de libris Canonicis vtriuſque Inſtituti. Pag. 6. & 7.

Circa quam cauſam, quę certè non leuis cenſeri debet, cum agatur de ſacris, & Diuinis, duo orarem, ſi exorare detur; vnum a Lectore, ſcilicet vt tua, & mea ſcripa accuratè perpendere velit, quatenus percipere, & deindè iudicare poſſit quis noſtrũ veriora, & ſolidiora locutus. Alterum à te, ſi meruero, vt bona fide, ſicut decet ingenuum, referas ſententias, verbaque mea, quę ſcripſi. Etenim nec volui, nec dixi: *Libros canonicos antiquitate vileſcere*; huius ſi iſta vnũ reperiatur in ſcriptis meis ſubſcribo condemnationi, qua tu me, vti blaſphemum, & hæreticum igni addixiſti. Dixi: *Libris Sanctis obfuiſſe antiquitatem ne in Canone ſacrorum reciperentur*. Hocque auctoritate D. Auguſtini confirmaui, & cum eodem Pag. 8. Apolog. cap. 4. & aucup. 2.

& alijs Sac. Doctoribus à me relatit, ſententiam roboraui per caſū libri Enoci, qui ob nimiam ſui antiquitatem minimè receptus fuit in canone; verba ipſiſſima Auguſtini tranſcripſi, potui ſecuriùs incedere, firmiora ſtatuere? Tu tamen hæc vidiſſe, & in meis libris legiſſe diſſimulas, vt inſimules, qua fide, qua conſcientia?

Dixi itidem: *Libros ſacros cum in canone, tam Hebræorum, quam Chriſtianorum recipiebantur tunc eſſe nouitios: Dixi Canonem inchoaſſe à Moyſe, eius libros fuiſſe primos Canonicos, deinceps dum alij, vel à Prophetis, vel ab alijs Diuinitate actis edebantur, per auctoritatem ſacri Magiſtratus recipiebantur in Canone*. Idem dixi de libris Euangelici inſtituti, & quod iſti dum edebantur ab Apoſtolis, & Euangeliſtis, auctoritate Petri, & Apoſtolici Senatus, recipiebantur in Canone. Dixi Canonem ſacrorum librorum poſt
Pag. 7. Apoſtolos, & Euangeliſtas non fuiſſe adauctum, nec alterum Canonem inſtitutum. Hæc dicta, hęc aſſerta mea, hęc luci expoſita, hęc leguntur in vtroque idiomate, & tu, Domine, legiſti, & relegiſti, & poſt hæc tibi adhuc cauſa meæ pietatis traducendæ? Adhuc ratio requirendi in me tanquam a Cenſore fidei num ſim permiſſurus aſſerere libros, quos modò habemus in canone, eſſe nullius auctoritatis, quia nimiæ antiquitatis? Nec ego, nec qui rectè ſapiat, imò qui non penitus deſipiat, id permittet vnquam. At id ego adſtrui? prode. *Ais ſtare meum decretum*, vbi, vbi, profer. Ah te non puduit ità luculenter mentiri? Audi iterum, vt bene diſcas, quæ decreui: *Nimia antiquitas præiudicium infert certitudini librorum; vnde, & obfuit libris Sanctis, effecitque, vt excluderentur à Canone; vti contigit de libro Enoci*. Dixi effecit vt excluderentur, non dixi efficit, vel efficiet, vt excludantur. Explicui qui nam libri Sancti, quibus obfuit; à ſacris ſcilicet Auctoribus compoſiti, & ſancta continentes; non ſacris, qui iam in canone conſecrati; nam iſtis nec antiquitas ſeculorū, nec æternitas ipſa, vt a ſolidiſſima ſua veritate, & auctoritate excidant pręualebit. Domino obteſtante: *Cælum, & terra tranſibunt, verba autem mea non preteribunt*. Aliud ergò eſt dicere antiquitatem obfuiſſe libris Sanctis, vt non reciperētur in canone; aliud verò eum obeſſe libris ſacris hoc eſt in canone receptis, vt de ipſorū auctoritate, veritate, certitudine nonnihil diminuatur. Primum verè, & verum

eſt

eſt decretum meum, ſecundum eſt obiectum tuum, omni veritate, & probatione deſtitutum.

Deindè quod gānis de libro Enoci nihil nec contra me, nec ad propoſitum. Nam mea ſententia, quæ & D. Auguſtini expreſſa, eſt quod liber talis nunquam fuerit Canonicus, hoc eſt nunquam receptus in Canone ſacrorum, nec ab Hebræis, nec à Chriſtifidelibus, etenim ſi aliquando, & verè fuiſſet Canonicus, ſemper, ſic diſponente Diuina prouidentia, fuiſſet Canonicus, nec vlla antiquitas vllum vnquam ei prę-iudicium intuliſſet. Et Taddæus cum ex illo adducit ſententias, non vti à Canonicis, ſed vti ab apocryphis adducit; & licuit, quemadmodum, & Diuo Paulo adducere ſuis in ſacris ſcriptis ſententias Poetarum Paganorum Arati, Callimachi, & Epimenidis.

Non itaque me iniquè feciſſe exiſtimo, nec te per calumniam accuſaſſe, quòd me iniuriè dixeris *blaſphemum, impudentem, ac totum in Sanctis Patribus obrigentem*. Men blaſ- Elench. 22.
phemum, qui non niſi veriſſima, & certiſſima de Diuinitate pręfatus? Impudentem, qui tam reuerenter, & caſtè de ſacris voluminibus decreui? in Sanctis Patribus obringentem, qui eorum ore ſum locutus? Ergo cum patentiſſimum ſit, & tu met videas, me non niſi vera, catholica, & benè firmata docuiſſe; amoue, obſecro, per miſericordiam Dei, cuius vterque, ob noſtra errata, multum indigemus à me notas, quas inuſſiſti blaphemiæ, & impudentiæ: remoue ſcandalum, quod intuliſti, deſine me proclamare blaſphemum, & impudentem.

Verum, inquis, nec te blaſphemum, nec impudentem di- Pag. 7.
xi, quamuis & blaſphemiam, & impudentiam tib appinxerim; etenim non ab actibus, ſed ab habitu tales efformantur denominationes. Erraui, parce, ſi mereor, qui Magiſter, & Scholaſticus hos methaphiſices, & ſcholæ apiculos, & diſtinctiunculas vel neſciui, vel non adhibui; putabam à blaſphemia nonniſi denominari blaſphemum, & ab impudentia nonniſi denominari impudentem; at debuiſſem blaſphematorem, & impudentorem, ſi vocabula iſta Tullius, & grammatica concederent. Verum quidquid ideſt, ſcio Hieronymum Sanctiſsimum ad actum ipſum attendiſſe, vbi ſcripſit. *In calumnia blaſphemiæ tolerantia impietas eſt, non virtus*. Ignoſce quapropter ſi, ne impius ſim, impactā per te mihi blaſphemiæ calumniā non tolero. Apol. c. Ruf.

 Aſ-

Aſſertis, & in me confirmatis his blaſphemiæ, & impudentiæ criminibus, quæ tamen, ſi pudor & conſcientia, reuellare tenebaris, alia, quæ non adeò ſunt oculis legentium peruia, videris velle obtrudere, interrogationem offundendo, quæ negationem ſapiat. Inquiris enim: *vbi Canonicorum librorum temeratorem, peruerſorem Sacramentorum, ſacrilegum Diuinorum, profanatorem Deitatis, iniquiſſimum Fidei cenſorem te dixi, aut indigetaui? Vbi te dementem, vbi ſtultum, vbi arcadicum pecus, vbi animal ſetuloſum, vbi ſcriptorem ſtercoreum, vbi Magiſtrum exiguæ lectionis, vb ridiculoſum?* Age proſequere reliqua encomia mea, munera tua, quid te tenes? habeo. Hæc, quæ hic, taces, alibi dicta, probe dicta, & confirmata hic voles. At vis quoque vt iſta, quæ modò negas oſtendam a te vel expreſſa, vel innuita? faciam tuo, quam meo maiore pudore. En indico ſingula: *Canonicorum librorum temeratorem*. Elencho 22. vbi dicis me immiſiſſe inter Canonicos lutuoſum, & ridiculum librum Enoci. Hoc non ſapit tibi contemerare intemeratum illum ſacratiſſimorum librorum canonem, vndè tota fides, ac diſciplina Chriſtiana pendet? *Peruerſorem Sacramentorum*. Elenc. 64. vbi me accuſas abſoluiſſe, confeſſaria ex ſacramento pœnitentę auctoritate, Annium licet falſarium. Et hoc non eſt peruertre ſacramentum à Deo inſtitutum, pro peccatis abſoluendis quę abijciantur, non quę perſiſtant? *Sacrilegum Diuinorum*. Elencho itidem 22., vbi inſimulas me dixiſſe antiquitatem potuiſſe abolere Diuinorum librorum auctoritatem. Hoc non eſt lædere Diuinitatem, ſuffurando quodammodò ab eius teſtimoniſs, quę in ſacris voluminibus expanduntur, auctoritatem & fidem? *Profanatorem Deitatis*. Elen. 85., vbi me traducis quod nomen Dei in vſu profano aſſeruerim. *Iniquiſſimum fidei cenſorem* Elen. 87., vbi me ab Inquiſitoratu Veronæ repelleres, ex eo quia cum *deſipiens* doceam Catholicâ cenſurâ caſtiganda, verendum ſit ne iniquè iudicem de libris, qui *meo iudicio vti cenſori fidei debentur*. Dementem, & ſtultum, vbique, & ſignanter Elenc. 36. vbi nos vocas *Stolidum pecus, cui neque caput, neque mens Arcadicum pecus*, Elen. 31., vbi dicis. *Arcadiam nobis nomina digeſſiſſe. Animal ſetuloſum*, Elenc. 34. vbi ludis circa nomen *Schiedole*, inquiens te hoc putare *erratum typographicum, & debere dici ſedole*, vt referatur ad porcum. Scripto-

rem.

rem ſtercoreum. Elenc. 89., vbi ſcurriliter meis ſcriptis aptas illud Catullianum: *Annales Voluſij cacata carta*. *Magiſtrum exiguæ lectionis* Elenc. 85. Ridiculoſum (hui me tam barbarè locutum, qua ſcutica, qua ferula caſtigandum?) Elenc. 23. & 80., vbi me ridiculum interpretem quorundam verſuum cachinnaris; Sed quid enumerem recenſendo omnes, quas in me effutijſti conuiciationes? Deficiet dies, cum tuorum ſcriptorum plures ſint cōtumeliæ, quam verba. Vbi enim non me derideas, ſubſannes, conuiciaris, & grauiſſimis quibuſcunque iniurijs afficias, non reperio. At quam de leuibus quam de nihilo? etiam quod me dixerim *multis gradibus venerandum*, tanquam de maræodoxa, tua me ciconia pinxit. At num laudare ſuos gradus, eſt ſua merita, ſuaſque virtutes collaudare? Quemadmodum, & qui ſuas veſtes, & ſuos annulos? Non ne tua ſententia eſt quod: *Gradus, & honores non ſunt ſigna virtutis*? Dixi venerandum me, ob gradus, quia iſti venerandi ſunt. Num tibi non venerandus gradus Religioſæ profeſſionis, cui proprius eſt titulus Reuerendi? Gradus Sacerdotij, quod *Regale* prædicat Apoſtolorum Princeps? Gradus Doctoratus, vndè & tu venerandus haberis? Gradus ſacri Magiſtratus, quem & Principes venerantur, & colunt? His omnibus, & alijs, Dei gratia, ego potior. Nec idcircò me tibi, qui valdè pluribus, & ſi vis his clarioribus, refulges, inuidendo præpoſui, vt de hoc quoque improperas. Et eſto inuidiam vel inuidentiam de nobis (de nobis inquam, nec de me ſolo vnquam dixi) tibi aliquando appoſuerim, ſcias me non communiore illo ſenſu nomina accepiſſe, quo ſignificatur dolor, ſiue diſplicientia de bono alterius, quo tu careas; nam ingenuè fateor in me non reperiri bona, vndè tu, qui meliora, & omnia poſſides, priuatus indoleas. Sed pro odio, maleque volentia, qua quis inuiſum ſibi proſequitur, vſurpaui. Et ſcis tu noſter Tullius, & noſter Quintilianus, hoc & in ſenſu dicta nomina à Latinis vſurpari licenter. Ergo deſinas tu iniuriari, non ego de *inuidentia nugari*.

Pag. 9.

Elen. 12.

1. Petri cap. 1.

Pag. 11.

Videris quoque deridere quod me dixerim, *clariſſimæ famæ poſſeſſorem*. Num debui me dicere infamem? hoc tu aues? Satisfacerem, ni me repelleret Pater ille Diuinus, qui commonefacit: *Fili, curam habe de bono nomine*. Vbi, quandò, per quos, ob quod crimen, fui vnquam decentis famæ habitu-

Eccleſ. cap. 41.

bita ſpoliatus? Quis me detruſit à poſſeſſione mea?

Tranſcurro Chiliadem aliam ignominiarum, & ſcommatùm, occulo indulgenti, ſi fortè detur, vt patientia mea frangatur durities cordis tui, quæ nec flecti potuit ratione; & miſſis, ac remiſſis omnibus contumelijs, quas tu è pectore, ah nimium bilis, & atræ, & flauæ rancore repleto, eructas in me, vſque ad pag. 13. ferè per totam. Siſto ad obie-
Pag. 13. ctiones. ſeù magis ad querelas tuas, quibus me traducis tanquã *calumniatorem, & conuiciatorem* tui, in meo aucupio; nam opto potius de offenſis; ſi quas intuli, tibi ſatisfacere, quam de iniurijs, quas à te retuli, vindicari.

Pag. 13. Itaque vbi fremis quod in te meis ſcriptis *ſuſpitionem magiæ* fecerim, hoc non video; cum nec tale nomen vnquam pro te expreſſerim. Etſi quid vmbræ ex vulgo appinxi, dilui
Aucup. 14 ſtatim, teque, meo iudicio, innocentem abſolui, cum dico, *Sed meliorem de te, quam vulgus volo habere opinionem*. Verumtamen ſi quid præiudicij probatæ religioni, ac pietati tuæ, non ex mea intentione, ſed ex verborum meorum inſinuatione, intulerim, nunc reuoco, & Apologiam recanto; Tu redde occulos.

Non te culpaui quod *extrà Patriam non fueris vagatus*;
Pag. 14. ſed cum ſic, volueris de extraneis, ac remotis, vti de tibi domeſticis, ac circumſiſtentibus iudicare. Et in id tendit,
Pag. eadem. quod te *innutritũ in ſyluis* dixerim. *De ſorditudine* deceperint me domeſtici tui, vicini tui, qui detulere. Ægrè fers quod conſtituerim me *Magiſtrum tibi in doctrina fidei*; aſt ego non
Pag. 15. indolui, quin imò gratum accepi vbi tu te preſtitiſti mihi magiſtrum, & *Doctorem barbariſmi, in Elen. 45. & Dialectica in*
Pag. eadem. *Elen.* 77., irriſoriè inſuper vtrobique vocans *Magiſtrum me*, tu cum talia docebas. Indicaueram in Aucup. 15., ſimplici nutu rationes illas, quas tu circa tabulam Lombardicam adduxeras contrà Annium, eſſe Cluuerij, & hoc tibi reputas ad iniuriam, tanquam ſi te culpauerim plagiarij? Vndè
Pag. eadem. hoc?

De *Vetulonijs binis* ſtat cuique ſua ſententia. Dubio procul, & qui eas aſſerit habet in Plinianis textibus quo ſuam
Pag. 16. poſſit firmare opinionem; nam duas certè referre videtur; vnam propè mare, alteram inter Mediterranea Etruriæ Oppida recenſet. Porrò aliud eſt eſſe non procul à mari, & aliud eſſe propius mari, per comparationem alterius loci,

qui

qui ſit diſtans; certè primum indicat propinquitatem abſolutam, ſecundum comparatiuam tantum; vndè iſte poteſt dici longè a mari, non ille. De Piſis ergo non niſi comparatiuè ad Lucam ſtatuit Plinius *eſſe propriores*; mari; at verò de Vetulouia Populonienſium abſolutè dicit *non procul à mari*; quarè iſta bene poteſt dici, & eſſe litorea. Certè Populonia litorea erat, ſicut & nunc Plombinum, eius in loco conſtructum, vel eius in proximo litore, vti variæ ſunt de his Geographorum ſententiæ. Lib 3. cap. 5.

Si non contradictionem ſapiat appellare Manethonem *ſcurrilem ſcriptorem*, & alibi *venerandi nominis*, nec ego ſcribo quæ ſcribo. Illud tu ſcribis, & aſſeris ex Ioſepho in Elen. 50., & iſtud, è tua largitate in ſequenti. Pag. 17.

Tibi porro *falſarij notam* inuſſi quod affinxeris Metaſtheni Anniano de Dario Medo, quæ ipſe non habet; & credo me hoc tibi minimè falsò impoſuiſſe, & nunc præcipuè de mea hac veritate ſum factus certior; Nam ad indagandam plenius rem, volui, & reuolui omnes Auctores, & libros Annij, quos tu commenta Anniana mauis appellare, & apud neminem reperi ſcriptum quod *Darius Medus moriens reliquerit regnum Cyro*, quod quidem, quamuis ſit veriſſimum, non tamen ab Annianis Auctoribus habetur, ſed potius á ſacris biblijs. Attamen fateor me in tuæ falſitatis redargutione oberraſſe; quia dum relationem talem remoui á Metaſthene, qui ſolus de Annianis Auctoribus ſcripſerat de Regibus iſtis Perſicis; & cum in eo non reperiſſem, mente reuoluens quod & Philo Anaianus neſcio quid attigerat de ijſdem Regibus, elegi ex benignitate, nec ex mala fide, ipſi potius errorem aſſerere, quam tibi omnimodam falſitatem. At modo error meus non eleuat, aggrauat imò tuam eandem falſitatem, quia omne fulcrum ei ſubtrahit de *Commentis Annianis*. En pete modo: *num oculus mihi ſalliat*; cum tam firmo obtutu inſpexerim erratum hoc tuum, alioquin patentiſſimum. Pag. eadem. Elenc.17. Elenc.57. Pag. 17.

Abſque nota ſiuiſſem excurrere erratum verè excuſabile in referendis Auctoribus vno pro alio, ſi & tu hoc ſaltem mihi condonaſſes, qui me Elenc 81. notaſti quod pro Ioſepho Scaligero induxerim Iulium Cęſarem Patrem, & Elencho 76. quod citauerim caput 8. Ioſephi Hebræi, pro 4., quamuis emendauerim illud in Indice erratorum, & iſtud non eſſet erratum.

Non

Non corripui quòd dixeris à Dario fuiſſe relictum Cyro Regnum, vel Regna, quia non dixiſti; quinimò negaſti, & in hoc toto Cœlo oberraſti,& Sacræ Danielis hiſtoriæ de Regibus iſtis contradixiſti,vbi clariſsimè legitur Cyrum Perſam Dario Medo ſucceſsiſſe in tota Monarchia. Sed abſurdius peccaſti in adducta per te ratione, pro tali tua negatione, nempè negaſti: *Darium Medum morientem Perſarum* (Clenc. 57.) *Regnum Cyro reliquiſſe; Cum anteà:* en tua ratio: *Cyrum, vt ei ſuccederet, interemerit.* Hoc inquam falſiſsimum eſt, & abſurdiſsimum in hiſtoria de Regibus præfatis; cum aduerſetur ,& profanis, & Diuinis Scriptoribus. Quæſo te lege ſua, & miraberis tu ipſe de tua halucinatione in Elenchis, & de tua inconſtantia in Satyra; nam in illis habes pro commento falſiſsimo aſſerere *Darium morientem Regnum reliquiſſe Cyro*, & pro aſſerto certiſsimo *eumdem Darium occidiſſe Cyrum, vt ei ſuccederet in Regno*; & in iſta, vt ſalues vtcunque Darium conceſsiſſe de ſuo Regno Cyro, excogitaſti neſcio quid de *Suſiana, auulſa a Perſide*, & hanc (Pag. eadem.) à Dario conceſſam Cyro. Ergò Darius reliquit Cyro Succeſſori ſuo, & non Cyrus Dario interfectori ſuo; cuius oppoſitum aſtrueras in Elencho.

Nec erat, vt tu modò; ad offundendam oculis le- (Pag. 18) gentium caliginem, ne tuos lapſus tam patentes perſpiciant, quos ſatius eſſet emendare, quam defendere; contendis, controuerſia de modo regnandi, num ſcilicet vnà, vel ſucceſſim regnarint Darius, & Cyrus; nam de iſta, nec verbum in tuis Elenchis, ſiuè commentis, ſed totam litem moueras de ſucceſsione, quam tu prorſus ſubuertebas. Lege, lege inquam tua ſcripta, & vel parce conuicijs, vel *parcius iſta* (Ecl. 5.) *Viris.*

Deindè cum ingeris *nullam obtendi obſcuritatem de Dariò* (Pag. eadem.) *iſto, & omnia fuiſſe elucidata à doctiſſimo viro* Ioſepho Scaligero,ab ipſoque euidentiſsimè demonſtratum Darium iſtum non alium extitiſſe, quam Nabonidum, Principem Coniuratorum in Balthaſarem, poſtquem & regnaſſe in Chaldea, donec expugnatus a Cyro Perſa, ablegatus fuerit à Regno; & concludis omnia huic ſententiæ obſtantia fuiſſe diluta *à tanto Auctore*. Ego ad hæc inſtans: Quis diluit, aut diluet obiectionem meam, quam intuli,hoc in loco, ex ſacris literis, quæ tradunt de Dario iſto, quod Regnum

ſuum,

ſuum, & ſubditas gentes gubernabat legibus Medorum, & Perſarum? Legatur Danielis caput ſextum. Ergò Rex Chaldeus, qui non imperabat Medis, nec Perſis, cui Medi, & Perſæ hoſtes erant infenſiſsimi, a quibus inuaſus, & obſeſſus, & qui tandem à Rege Perſa, hic eſt Cyrus, fuit expugnatus, deiectus à Throno, Regnoque priuatus; regebat adhuc Chaldeos ſubditos ſuos, inſtitutis Medorum, & Perſarum, ſibi, ſuæque genti inimicorum? & tanto vel rigore, vel reuerentia, vt ſecundum ea coactus fuerit a Senatu Satraparum ſuorum agere in Caput Danielis, ſibi acceptiſsimi? Credat alius.

Nuſquam dixi *haberi ex Sacris libris* Darium, permiſſu Cyri, ſolum gubernâſſe Regna Chaldaicum, Medicum, & reliqua. Aſſerui hoc opinione ex coniecturis, quas exaraui in meis chartis. Et legiſti, & inſimulaſti? Pag. 19.

Non ego Criſpinus, infamis ſcilicet, & *Monſtrum nulla virtute redemptum* à vitijs, qualis a Iuuenale vituperatur; quemadmodum nec tu, quamuis ego ex feruentis indignationis impetu, preueniens te, ſub eius coloribus traduxerim; at nunc, meliore impulſu, facti pœnitet, & reuoco. Saty 4.

Vndè nefas *expiſcari, & requirere etiam à pijs, & religioſis Scriptoribus hiſtorias profanas*, non video. Nunquid, & ex iſtorum Choro non prodiere, qui de rebus profanis probè ſcripſere? Ergò quid peccaui in te, ſi optaui, vt & cum Voſsio hæretico iſtos, quoque legeres, & audires? Pag. 19.

At qua æquitate me de temeritate, & iniquitate accuſas, quod te non excuſauerim de errore, ex inaduertentia, & celeritate calami, illapſo in tuo Elenco 67. circa terminum hiſtoriæ Beroſianæ; qui me non excuſaſti, ſed condemnâſti, de permutatione vnius nominis, quod emendaueram, & de citatione vnius capituli, quæ non erat errata? Pag. 19.

Non placuit, & inuexi in excefsiuam tuam laudationem Ariſtotelis, cum appellaſti omniſcium Magiſtrum; quoniam errores multos tenuit, & docuit ille Magiſter, nedum contra fidem, factam *ex auditu per verbum Chriſti*, verum & contrà naturalem, & moralem philoſophiam, vti de prouidentia Deo detruncata, de licito mendacio, ac de alijs accuſatur à noſtris Doctoribus, & aduerſantur etiam alij Philoſophi gentilitatis. Et decet Chriſtianum temperanter Ethnicos laudare Philoſophos, præcipuè de doctri- Pag. 19. Roman. cap. 10.

 nis,

nis, ne pietati ſinceræ Religionis ſcandalum inferatur; Etenim qui eos, vt Doctores, & Magiſtros nimium extollere, & laudationibus commendare affectant, videntur quodammodò falſis, & erroneis eorum doctrinis aſsentire. *Laudarunt cum exceſsu Apuleius, & Amonius*, at Ethnici & ipſi erant. Quęſo, hos tu chriſtianus, catholicus, pius ne imiteris.

Pag. 20. Id quod protuli de annis lunaribus, nempè quod fuerint quondam menſtrui apud Ægyptios, accepi, vt dixi, a Marſilio Ficino, & à Ioanne Lalamantio, quorum & loca citaui; addidique de Ficino quod opinionem iſtam referebat in Eudoxium Gnidium; Lalamantius verò in Plin., Plutar. Soli; D. Aug., & velis nolis, in Xenoph. Anni. Verba Lalamantij ſunt talia: *Scio Plutarcum ſcribere Ægyptios vnico tantum menſe annum compoſuiſſe, & deindè quatuor*. Ergò ſi calculo tuo *ſtulta eſt hæc ſapientia*, ego ſtultus cum his omnibus, & cum alijs pluribus, qui iſtis conſentiunt.

De ratio. Anni AEgyp.

Pag. eadē. Si ſententia, & verba Ciceronis: Scilicet: *Debere nos vti ſermone, qui notus ſit nobis, ne vt quidam verba græca inculcantes iure optimo rideamus*, ſunt vera, & fideliter a me relata, loco etiam indicato; cur me lapidas de petulantia, quod ipſis innixus, non approbaui tuum frequens in tuis ſcriptis latinis, & cum latino, græcizare?

Attendatur obſecro, qua intentione, qua ratione, & qua cautela aſtruerim in Apologia, & in Aucupio 83. exiſtētiam reliquiarum Arcæ Noemicæ. Intendebam confirmare aſsertum Beroſi Anniani, id atteſtantis, & pro eo addidi cōteſtatum Tudulenſis; nam nondum mihi occurrerat videre D. Hieronymū, huic opinioni fauentē; quo ſtāte inferebā poſſe credi adhuc tēporibus iſtis permanere; etenim ſi durauit vſque ad annum Chriſti 1173., circà quem viuebat ipſe Tudulenſis; cur & non vſque ad præſens non rebar incredibile. Sic enim diſcurrebam: Si reliquiæ illæ ſeruatæ ſunt per tria annorum millia, & ampliùs, iuxta defluxum tēporis ab Noemo ædificatore, ad Tudelenſem, qui ſcribebat circà notatum ſalutis annum 1173., quid vetat ne credatur poſſe quoque perſeueraſſe per alios annos, ad numerum 504. vſque ad ętatem hanc noſtram? Nam non ſine miraculo eſſet habenda tam diuturna duratio, cui nec tempus, nec æternitas officere poteſt. Talis itaque mea gradatio, nec video cur, vt

Pag. 20

tu

tu vis, exibilanda: Procedebam à Beroſo, ad Ioſephum, à Ioſepho ad Tudelenſem, & ab iſto ad noſtra tempora, & hic proceſſus non eſt aptè gradarius? At quanta circumſpectione, & cautela? Dicebam: *forſan tempore* Ioſephi, dicebam: *Si fides praſtanda Tudelenſi*, & tandem inferebam, non quod incunctanter eſſet credendum, *Sed quod poſſet credi.*

Cum deindè inquiris inſultanter vndè conieccerim te ducere argumenta a Nicolao Damaſceno ad Beroſum; habe: Scripſeram referre Beroſum Annianum extare ſuis temporibus reliquias arcæ; tù qui ibi, & vbique pro tuo inſtituto nitebaris Beroſum iſtum de gradu deijcere, cum oppoſueris auctoritatem Nicolai, tanquam dicentis non extitiſſe ſuo tempore reliquias arcæ, putaui: eccur non, ſi negotium totum erat ad debellandum Annium in Beroſo? te voluiſſe per iſtam eleuare aſſertionem Beroſi, pro qua tibi reſiſtebam; quarè dicebam quod non rectè inferebas, quoniam Nicolaus fuit Beroſo poſterior. At modò cum te declarando dicas adduxiſſe Nicolaum non aduerſus Beroſum, ſed Teudelenſem, tibi concedo, meque remitto. Pag. 21.

At cui me remitto? nempè inclementiæ tuæ, vt horribilioribus ſcorpionibus me excarnifices? Nam *ſceleratum* me facis, & dicis non aliud ob ſcelus, quam quia dixi te falsò retuliſſe, quod *Gyraldus pendebat, vt mutaret Plinianum textum in Vertumnam, nec Volturnam in mentem venit*. Sed quæſo, mi Domine, conquieſcat tantiſper furor tuus, vt ſinat te videre limpidius verba ipſiſſima Gyraldi, quæ retuli in Aucup. 95., en iterum ea ſub tuis oculis ſubmitto: *Fuit*, inquit, *& Voltumna, vel Volturna, celebris Hetruſcorum Dea, ad cuius Phanum frequens Hetruſcorum Concilium habebatur, cuius non ſemel meminit Titus Liuius in prima Decade, &c.* Nonne tibi hæc ſuperabundant, vt intelligas veniſſe in mentem Lilij Gyraldi nomen Volturnæ, & non Vertumnæ, vt tu contendis; cum videas expreſſiſſe illud, & ſubticuiſſe iſtud? Pag. 21. Elencho 95.

Adauges deindè mihi encomia, ſic eundo de virtute in virtutem, vt tamen per hos gradus non aſcendas ad videndum *Deum Deorum in Sion*; & appellas etiam *fraudulentum, qui mutulatè verba Vuielmi Godelneij, vt celem malitiam meam, retulerim*. Examinemus, & hoc crimen: Mens mea tunc ſolùm erat oſtendere textum Titi Liuij, quo Pag. 21.

nominat Voltumnam, variari in diuerſis exemplaribus; & ad hoc oſtendendum inducebam nonnullorum verba, qui adnotationes in Liuium ediderant, inter quos tertio loco fuerunt Vuielmi præfati, & ſunt iſta: *Videndum tamen, an potius Vertuna legendum ſit*. Hic conſtiti, nec vlterius proceſſi, quoniam hæc ſufficiebant pro mea intentione, hinc enim confirmabatur variatio talis nominis in Liuianis codicibus, quam ego venabar. Ergò quæ fraus, quæ malitia, quod ſcelus?

Pag. 22. Et nihilominus hic rurſum attollis cataractas torrenti maledicentiarum, & conuiciorum tuorum, nec vllum eſt, quod in me non effuderis, tanta rabie, & furore, vt addubitem, an tunc fueris tuæ mentis compos. Et præcipue fureris, quod contempſerim, & proſcinderim famoſos Scriptores illos, qui Annium propudioſum fecere. Heù *Medice cura te ipſum*. Tu ne modeſtus, tu benignus, qui cauterio vrentis calami tui, vna impreſsione in facies pluſquam 40. Scriptorum, quos ego nominatim pro Annio induxeram, *literionum* notam inuſsiſti; ego autem temerarius, & ſceleratus, qui tres, quatuor calumniatores Annij redarguerim? Num debueram eos laudare, & commendationibus perdiuinis extollere, vt ſic eorum de Annij condemnatione Sententiæ adderem pondus? At ſi vis de hoc quoque veritatem ſinceris oculis videre, & candide fateri, quæ nihilominus in meis ſcriptis eſt patentiſsima, eos omnes laudaui, præter vnum, pro quibus laudandi erant; & tantummodò ac preſſè, pro iniurijs Annio illatis, improperaui.

Et mirum quomodò tu ſemper per trabes tuas inſpicias feſtucas meas; ais enim me ad lectionem Elenchi tui totum exarſiſſe in rabiem, te verò, affectu diuerſo, ad lectionem mei Aucupij *ſolutum in riſum*. Obſecro, vndè collegiſti me

Pag. 23 furijs actum ex libro tuo? Nimirum quia furibundè prorupi in conuiciationes aduerſus te Auctorem? Et tu? Ah quæſo dic credibilia, & ſi non credenda? Tu dicis Domeſticos tuos te, cum legebas, ridentem vidiſſe, tanquam ſi aliquis morio, vel ſcurra dicterijs, & geſticulationibus petulantioribus te oblectaſſet. At puto ſi ijdem Domeſtici tui Sacramento ad veritatem addicerentur, te potius mugientem, vt ſauciatum taurum, audiuiſſe confiterentur. Quemadmodum, & qui modò legerit frementem, ac furentem

hanc tuam inuectiuam, non dubium quin dicat: *Ecce hic homo concepit dolorem, & peperit iniquitatem* Siq; ex affectibus huiuſmodi penſanda eſſet pręconceptę ab vtroq; iracundiæ magnitudo; profectò tuam exceſsiſſe meam magno pondere comperiet; etenim ſi tua, ac mea conuicia, ad quæ nos præcipitarunt mutua reſcripta noſtra, appenderentur in lancibus, videres tuam chelym, ad centrum, ſi via daretur, profundari, mea ad Polum eleuata. Strepunt adhuc frendorem, & ſibilum eiaculatę voces tuę, & literę tuę fulminant vndequaque horrorem, vibrantque furorem.

Merè negatiuam aſſeris hanc tuam propoſitionem: *Dico Oſirim nunquam fuiſſe in Italia*? At dicito eius oppoſita talis: Pag. 23.
Non dico Oſirim nunquam fuiſſe in Italia: cuiuſmodi erit qualitatis? Nunquam credo auditum, quoniam imperceptibile eſt, quod verbum *Dico*, poſitum in propoſitione, nulla negationis nota affectum, conſtituat propoſitionem affirmantem. Et vis percipere appertius eius affirmationem? Habe primò ab eius exponente tali: *Ego ſum dicens Oſirim nunquam*, &c. Habe ſecundò ex eius Æquiualente tali: *Ego aſſero, ſeu ego affirmo Oſirim nunquam, &c.* Habe tertiò, vt ſuprà habuiſti, ex eius oppoſita tali: *Ego non dico Oſirim* Elec. 77.
nunquam, &c. harum regulas, & leges adhuc ignoras? Et tu tamen ille es, qui quondam iactabas magnificè te velle me harum ignorantem docere logicam, & huius ob diſciplinam mittebas *ad omniſcium tuum Magiſtrum Ariſtotelem*? Ego pro addiſcendis iſtis mitterem te ad tyrunculos ipſos logicæ, quos Summoliſtas appellamus, qui te docerent talem propoſitionem eſſe de genere earum, quas dicunt mixtæ qualitatis. Non igitur merè negatiua. Verum timeo tuam rabiem furentius in me exaſperare; quare me Harpocrati conſigno.

Non quidem ob id, quia me deterruiſti, & confudiſti, ac intrà fauces ſpiritum concluſiſti, ne valeam amodò loqui. Ne glorieris, nec puta mihi, quamuis à te præuento, & vti à lupo præuiſo, vocem ademiſſe. Poſſum adhuc loqui, & ſi libuerit, poſſum & conuicijs conuicia repellere. Et ſi non dixero tam facundè, & luculenter, vt tu, ſufficeret maledicenti, etiamſi & fœdè, & lutulenter garrire. An neſcis quod volentibus rixari, nunquam deeſt copia contumeliarum, & quam promptum ſit cuiquam effundere de pectore

ſauciato

ſauciato pus, & marcorem, cumque rabie incenſa corda tumeſcunt, dummodò exhaletur, modum non requiri? Os rabidum vndequaque mordet. Verum & ſi, pro indulgentia mea, non faciam, attamen nec tentari, per irritamenta; patientiam meam diutius vellem.

At cum video, quæ mihi affinxeris de libris, ac fragmen-
Pag. 23. tis Catonianis, Simpronianis, & Fabianis, cogor iterum tuam fidem: ſed qualem ab Ingenuo: exquirere, quam expecto fruſtrá, in adducendis aſſertis meis. Si vnquam ſcripſi, ſi vnquam excogitaui, vel & ſomniaui ſcribere, vel dicere, quòd fragmenta ab Annio, vel à Guliemo collecta ſint eadem, quę in Tullio, in Solino, in Liuio habentur. Ah, mi Lector amantiſsime, tu mihi adſis pro veritate, tu perquire, tu lege, tu iudica, tu abſolue, ne permitte me inſontem de tantis ineptijs, ac propè incredibilibus inſimulari. Hic repeterem quæ ſcripſi, ni nimium expreſſa, & declarata legerentur in Aucup. meis.

In ſacris Annij dignitatibus etiam ſacerdotalem include-
Pag. 24. bam, hinc verè & piè confiſus ſum eum dicere *propiorem Diuinitati*. Nunquid hoc non verum? Hinc inferebam: *iniuriam irrogari ipſi probabilia atteſtanti*, ſi non credatur; quandò de falſitate, vel improbabilitate aliundè non conſtet; & hoc quoque non verum? Quantis tu, Domine Doctor, vtriuſque iuris textibus, & Iuriſperitorum ſententijs, axioma iſtud fulcires? Modò videamus quid teſtabatur Annius, ſi probabile: inquiebat *ſe librum Beroſianum dono accepiſſe ab vno Patre Armeno*. Nunc dicito, mi Sparauerie, quæ improbabilitas huic obſtet facto, vt atteſtanti Viro, dignitatibus pluribus inſignito, non credatur? Ergò ſi neque hic malè locutus ſum, cur me cędis?

Me quoque iniuriè vellicas pro meis aſſertis in Aucup.
Pag. eadē. 87, eaque mala fide, & traducis, & interpretaris, imponens diuerſiſsima. Hìc pro veritate, & defenſione mea nil aliud expeto, niſi vt perſpicax, & ſincerus Lector videat; nam certus ſum ſtatim percepturus quantum puluerem tentaueris in oculos legentium inijcere, ne videant quæ non velles videri, ne & tu confuſione offundaris.

Pag. eadē. Circa Aucup. 88. præteris elephantum, & culicem inſequeris; quæ in ipſo grauiſsima ſunt ad tui Elenchi confutationem diſsimulas, at quæ leuiſsima, & quaſi incidenter, &

ad cumulum potius, quam ad indigentiam elapſa, herculea claua inuadis, vt ſi quis ad confringendum ouum ſecurim arripiat. Iam dixeram ſuperius cum verſus illos ex Prudentiano hymno recantaui, quo ſtaret comparatio cœleſtis gloriæ ad Chaos; nempè in antiquitate; & non in ſplendore, vel claritate, & cęteris proprietatibus, quæ non habentur in Chao. Ergò cum deinde conſequenter ad iſta intuli, quod Eccleſia hymnum iſtum inter ſua ſolemnia recipiens, comparauerit Regnum perennis Gloriæ, quod eſt pura lux, Chao; non erat intelligenda comparatio iſta, niſi ſecundum prçmiſſam declarationem, & diſtinctionem, nempè quo ad antiquitatem. Ex quo igitur benignitatis tuæ fonte deduxiſti, quod non diſtinxerim *inter eſſe antiquiùs Chao, & idem eſſe cum Chao?*

Sed tædet me diutiùs minuſculis iſtis apinis, tricisque tam anxiè inſiſtere, & miror quod te non puduerit tanto æſtu eaſdem producere. Defeſſus ſum, tędioque nimio affectus; nunc reſpirem, iam ſatis, nunc perorandum; *ſat prata bibere,* claudendi ſunt riuuli; defenſionis mihi vt volui, ſatisfactionis tibi vt valui ſat preſtiti. Cæterum cauſam reliquam, imò totam, & Polo, & Foro remitto; ibi iudicaturus Deus, qua mente, quibuſque affectibus ſcripſerimus vterque. Hic iudicent ſapientes, & prudentes, & probi quæ ſcripſimus, qua veritate, qua firmitate, qua ſinceritate proceſſerimus. Dicant ſi quæ de *excerptis Beroſianis* dixi *cap.* 27. & 28. & Pag. 24. *mox recantaui cap.* 29. & 30. *ſint inſania, & ineptia mea, quæ nixus ſim tibi appingere?* ſi vſquam ſcripſerim, & voluerim *Debere virum bonum aſſentiri ineptiſſima ſcribenti?* Si cum Pag. eadē. fol. 168., hoc eſt in aucup. 52. aſſeruerim opinione mea, collectionem fragmentorum Annianorum fuiſſe deriuatam ex alijs Auctoribus Græcis, ſiuè Latinis, *ſcripſerim inueriſimilia?* Pag. 25. Si iiſdem fol. & Aucup. dixerim eſſe nuſpiam libros vel Auctores, e quibus Scaliger collegit fragmenta Beroſi? Si non verum quod *indecentibus probris, & iniurijs,* potius, quam Pag. eadē. decentibus argumentis proceſſeris in me oppugnandum in Elenchis tuis? Si credibile habeatur te *cum riſu, & voluptate ad fallendum, ſiuè redimendum intertrimentum,* & tempus, legiſſe aucupationes meas, *abſurditatibus plenas, ingenij vacuas, dicacitate refertas, & acumine inanes?* Si verendum fuerit ne cū tu, in tuo rure, mea recitabas, ibi, *inter palu-*

ſtres

ſtres iancos, ſicut inter phrygias canas, & vano ſuſſuro, diuulgaretur me ſuperaſſe Midam, non auribus, ſed ingenio? Et tandem *Si lira ſunt, & gerra* quæ digeſſi in Aucupio meo?

Sed *finiendum eſt* inquis. Reſpiro. *Si quid reſtat vt ſatis*
Pag. 25. *mihi fiat*, liberaliſsimè offers ditiſsimum librum *tuarum caſtigationum, e quo ſitim vberrimè expleam*. Non egeo; nolo diutius nec caſtigari, nec caſtigare. *Reſpuis me a concertatione tamquam imparem tibi.* Cedo, & recedo. *Satis*, inquis, *nucibus luſi*. At ego ſaxis te pugnaſſe ſenſi. Si non luſiſti morſibus, vt canis. *Iam tempus eſt*: mones: *melioribus ſeruire.* Parebo. Iam tecum nō vltrà diſceptare conſtitui; neſcis enim moderari iracundiæ tuæ, quominus de ciuili, vt dicitur, in criminale irruas.

Pag. 25. Poſt hæc, vt finis prouocationis principio ſit conſectaneus
Horat. redis ad promptiſsima ſcommata tua: *Ad mores natura re-*
Sat. 13. *currit fixa, & mutari neſcia*: Et pro coronide panegirica,
Pag. 26. mearumque laudationum compendio, eleganti ironia *ſtrongylam* meo *laureato* capiti contexis encomiorum, quæ non mereor. Tibi dona tua, qui omnibus Naturæ, & Fortunæ donis præceteris ditiſsimus admiraris, & qui

Iuuen. *Exempla nouorum*
Sat. 7. *Fatorum tranſis fœlix, & pulcher, & acer.*
Fœlix, & ſapiens, & nobilis, & generoſus,
Appoſitam nigræ Lunam ſubtexis alutæ,

(quo de Senatoria ſtirpe germen faſtuoſum etiam de calceis dignoſcaris)

Fœlix Orator quoque maximus, & iaculator.

Iaculorum ſcilicet quę inſanabili lita veneno, quos ſauciant deſperatè occidant.

Dis grates. Ad vltimam tandem periodum impuduratæ ſatyræ pertingimus, quæ & ſit laudationum mearum ſupre-
Pag. 26. in fine. ma; non enim vlterius poſſe progredi, in dedecore, & turpitudine, exiſtimo. *Eſto* inquis *per me potius latrinę operculum*. Heu claude claude, iam operculo tali: dignum eſt: Orationem tuam. Nihil aptius. Suffimenta nimium fœtidè olentia exhalant; quę qualibus recrimentis ſit repletum pectus, vnde eructantur, ſatis oſtendunt. Sis ſanus, & ſapiens.

Prid. Non. Martij MDCLXXVII.

Z
1006.
34

9355538

Mc